

E. U. de Enfermería (Meixoeiro)

(*)

(*)

Guía

(*)

Grado en Enfermería

Asignaturas

Curso 2

Código	Nombre	Cuatrimestre	Cr.totales
V52G140V01201	Introducción a la enfermería clínica	1c	6
V52G140V01202	Ética y legislación	1c	6
V52G140V01203	Farmacología y dietética	1c	9
V52G140V01204	Enfermería clínica I	1c	9
V52G140V01205	Enfermería clínica II	2c	6
V52G140V01206	Enfermería comunitaria II	2c	9
V52G140V01207	Gestión de enfermería	2c	6
V52G140V01208	Prácticas clínicas I	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Introducción á enfermaría clínica				
Asignatura	Introducción á enfermaría clínica			
Código	V52G140V01201			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	FB	2	1c
Lengua Impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Vázquez Gallardo, Rafael			
Profesorado	Vázquez Gallardo, Rafael			
Correo-e	rafael.vazquez.gallardo@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición general	O obxectivo desta materia é que o alumno adquira coñecementos xerais sobre o enfermar humano, antes da aprendizaxe pormenorizada das enfermidades que se adquirirá nas materias de Clínica. Estudaranse as potenciais causas de enfermidade, os mecanismo polos que actúan de forma nociva (patogenia) e os trastornos que se producen na función dos órganos e sistemas (fisiopatoloxía). Tamén se introducirán os diferentes procedementos de enfermaría e estudarase o soporte vital básico e avanzado.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saúde
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidade e avanzada e/ou terminal
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información

D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje			
Saber as principais causas do enfermarse humano (etiología) e os mecanismos polos que estes actúan de forma nociva (patoxenia)	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B12 B16	C2 C9 C28 C29	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Ser capaz de identificar os principais síntomas que se asocian á enfermidade e os signos que se detectan ao realizar a exploración física do paciente (semiología)	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B3 B12	C18	
Ser capaz de aplicar as principais técnicas diagnósticas e as normas de actuación de enfermaría en cada unha delas		B6 B14	C2 C9 C28 C29	
Ser capaz de utilizar adecuadamente os produtos sanitarios		B9 B14 B17 B18	C2 C9	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Ser capaz de identificar as enfermidades producidas por axentes físicos			C2 C29	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Contidos

Tema		
Tema 1. Causas de lesión celular	- Patoloxía do envellecemento - Patoloxía inducida por tóxicos - Patoloxía tumoral - Patoloxía da herdanza - Outras causas de lesión	

Tema 2. Valoración e diagnóstico de signos e síntomas de enfermidade	- Dor. Tipos e características. A dor abdominal, torácico, cefalea e dor facial, lumbaxia. - Calafríos e febre - Síncope e convulsións - Vertixe - Alteracións da conciencia (confusión, estupor, coma) - Disnea - Tose e hemoptisis - Cianosis e ictericia - Edema. Ascitis - Náuseas e vómitos - Perda/ganancia de peso - Alteracións do hábito intestinal - Hemorraxias - Alteracións do ritmo cardíaco e da tensión arterial
Tema 3. Introducción a patoloxía	Recordo fisiolóxico e introducción a patoloxía - Aparello respiratorio - Aparello circulatorio - Aparello nefroureinario - Sistema endocrinolóxico
Tema 4. Valoración de enfermía do paciente ambulatorio, ingresado e en urxencias	- Valoración xeral - *Anamnesis - Recordo da valoración de constantes vitais - Exploración física por órganos e sistemas
Tema 5. Electrocardiografía e outras técnicas afíns. Monitorización hemodinámica. Parada cardiorrespiratoria	- Seminario de interpretación ECG - Arritmias cardíacas de atención urxente - Monitorización
Tema 6. A obtención de mostras analíticas e o seu procesamento	- Mostras de sangue - Mostras de oríños, feces, esputos - Aspirados - PAAF. Biopsias - Outras mostras biolóxicas menos frecuentes - Análises de laboratorio máis frecuentes con cada tipo de mostra
Tema 7. O paciente con traumatismo	- Mecanismos de lesión - Tipos de fracturas - Avaliación. *Monitorización - Traumatismo cranial - Traumatismo de medula *espinal e pescozo - Traumatismo torácico - Traumatismo abdominal - Traumatismo facial
Tema 8. Vendaxes, inmovilización e traslado de pacientes	- Xeneralidades de vendaxes: material, tipos, complicacións - Vendaxes de fixación - Vendaxes de compresión - Vendaxes de inmovilización - Vendaxe funcional - Taller de vendaxes - Traslado de pacientes intra e extrahospitalarios: transporte no hospital e a outro centro, ambulancias paramédicas, transporte aéreo, preparación do paciente
Tema 9. Material específico de asistencia prehospitalaria de urxencias	- A asistencia prehospitalaria urxente - Respiradores de transporte - Material de monitorización - Material de transporte
Tema 10. Produtos sanitarios	- Definición - Clasificación - Normativa
Tema 11. Métodos complementarios diagnósticos	- Clasificación e descrición - Coidados - Complicacións

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Lección maxistral	38	82	120
Seminario	4	12	16
Estudo de casos	3	3	6
Obradoiro	4	0	4

Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Probas de resposta curta	2	0	2

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades **manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Atención por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante. persoalmente ou mediante email.

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante. A asistencia e atención activa valorará a calificación do alumno	10	
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.	5	
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades **manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.	5	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	20	
Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia	60	

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para a avaliación de xullo gardarase a nota de seminarios, obradoiros e sesión maxistral.

Faráse una proba de resposta curta que puntuará o 80 % da nota final.

La información relativa a la fecha del examen, hora y lugar se encuentra en la siguiente dirección web:

<http://direcceuemeioeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Brunner y Suddarth, **Enfermería Médico-Quirúrgica**, 12ª,

Jamieson, **Procedimientos de enfermería clínica**, 5ª,

Sheehy, **Manual de urgencia de enfermería**, 6ª,

Morillo, **Asistencia prehospitalaria urgente**, 1ª,

Swearingen, **Manual de enfermería médico-quirúrgica**, 6ª,

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Enfermería clínica I/V52G140V01204

Ética e lexislación/V52G140V01202

Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ética e lexislación				
Asignatura	Ética e lexislación			
Código	V52G140V01202			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	OB	2	1c
Lengua	Galego			
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Lojo Vicente, María Victoria			
Profesorado	Lojo Vicente, María Victoria			
Correo-e	victoria.lojo.vicente@sergas.es			
Web	http://webs.uvigo.es/direcceuemeixoeiro			
Descrición general	Son múltiples os dilemas éticos que encontran os profesionais da enfermaría nas súas tarefas diarias. A través do desenvolvemento da materia preténdese que o estudiantado coñeza os criterios de índole ético e as disposicións de dereito positivo aplicables para que poidan exercer con responsabilidade a súa profesión. O estudiantado de enfermaría deberá estar disposto á defensa da persoa no seu dereito á saúde, respectando a dignidade humana, sen discriminacións. Deben saber, que no exercicio da profesión adquire o compromiso moral de contribuir ao benestar social no medio ambiente onde desenvolva o seu traballo, debendo estar en continua formación profesional, aberta aos avances científicos que contribúan á mellora da calidade de vida das persoas. Debe coñecer, que adquire cos seus actos unha responsabilidade profesional ante a persoa san ou enferma e ante a sociedade.			

Competencias	
Código	
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o Código Ético e Deontolóxico da enfermaría española, inspirado no Código Europeo de Ética e Deontoloxía de Enfermaría
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores
C52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos pacientes en situación de enfermidade avanzada e/ou terminal

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Adquirir capacidades para aplicar os principios da bioética e os valores éticos	C49 C50 C52
Ser capaz de realizar unha análise ética e deseñar e resolver casos	C11 C12 C48

Contidos	
Tema	
I.- ETICA E BIOETICA	1.1 Definición de ética e moral. 1.2 A Bioética e a súa fundamentación. 1.3 Principios éticos. 1.4 Ética no século XXI

II.- RELACIÓN DA ETICA CON OUTRAS FORMAS DO SABER

2.1 Ética e antropoloxía Ética e socioloxía.

2.2 Éticas contemporáneas:
Relativismo
Multiculturalismo
Cosmopolitismo
Humanismo
Feminismo

III.- A BIOÉTICA NO EXERCICIO PROFESIONAL

3.1 Código deontolóxico
3.2 Coidados ao final da vida
3.3 A Confidencialidade
3.4 Ética na prescripción
3.5 Obxeción de conciencia
3.6 Seguridade e ética: a dor
3.7 Os Comités de ética.

IV.- LEXISLACIÓN E ENFERMARIA

4.1 Lei 41/2002, de 14 de novembro: dereitos e deberes dos pacientes. Consentimiento informado.

4.2 Lei de protección de datos.

4.3 Lei de saúde sexual e reprodutiva.

4.4 Lei General de sanidade
4.5 Ley 41/2002, de 14 de noviembre, básica reguladora de la autonomía del paciente y de derechos y obligaciones en materia de información y documentación clínica
4.6 LEY 5/2015, de 26 de junio, de derechos y garantías de la dignidad de las personas enfermas terminales

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Lección maxistral	37	64	101
Estudo de casos	8	4	12
Foros de discusión	2	8	10
Presentación	5	12	17
Probas de resposta curta	1	4	5
Estudo de casos	1	4	5

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición, por parte do profesorado, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Bases teóricas e/ou directrices de resolución de casos. Exercicios ou proxectos a desenvolver polo estudantado.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso, real ou imaxinario, coa finalidade de interpretaralo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Foros de discusión	Debates
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante a docente e grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou resultados dun exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	
Lección maxistral	La atención personalizada se realizará a través del correo electrónico o personalmente
Estudo de casos	La atención personalizada se realizará a través del correo electrónico o personalmente

Avaliación

Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje

Lección maxistral	Asistencia e participación nas sesións	10
Estudo de casos	Planteamento, discusión e resolución de casos	35
Presentación	O alumnado presentará na aula un tema, durante 15 minutos, con apoio audiovisual.	20
Probas de resposta curta	Probas de avaliación consistentes en preguntas curtas relacionadas cos contidos da materia.	35

Otros comentarios sobre la Evaluación

A segunda convocatoria atópase nas mesmas condicións que a primeira.

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web:

<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

A.J Davis, **Ética en enfermería**, 2009

Lydia Feito, **Ética y enfermería**, 2009

Diego Gracia, **Introducción á Bioética**, 1991

Diego Gracia, **Como arqueros al blanco**, 2004

Diego Gracia, **Procedimiento de decisión en ética clínica**, 2007

Bibliosaude,

Adela Cortina, **Ética de las profesiones**, Mc Graw Hill, 1997

Pilar Antón Almenara, **Comités de ética**, Masson, 1997

Javier Gafo, **Códigos deontológicos y de enfermería**, Universitas, 1994

Ascensión Cambrón Infante, **Funciones y limitaciones de las Comisiones nacionales de bioética**, Trotta, 1998

Mª Pilar Arroyo, **ética y deontología en enfermería**, McGraw-Hill, 1997

Segas, **Bioética**,

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Enfermería clínica I/V52G140V01204

Introducción á enfermaría clínica/V52G140V01201

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Farmacoloxía e dietética				
Asignatura	Farmacoloxía e dietética			
Código	V52G140V01203			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	9	FB	2	1c
Lengua	Castelán			
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Paradela Carreiro, Adolfo			
Profesorado	Barreiro Pérez, Flora Paradela Carreiro, Adolfo			
Correo-e	adolfo.paradela.carreiro@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición general	Nesta materia estúdase farmacología e dietética			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C6	Identificar nutrientes e alimentos onde se atopan
C7	Identificar os problemas nutricionais de maior prevalenza e seleccionar as recomendacións dietéticas axeitadas
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación en os coidados de saúde
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje

Ser capaz de diferenciar os diferentes grupos de medicamentos, os principios da súa autorización, uso e indicacións, así como os fundamentos *farmacodinámicos e *farmacocinéticos implicados.	A1 A2 A3 A4 A5	C3 C4	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Ser capaz de avaliar os beneficios esperados e os riscos asociados á administración de medicamentos, tanto desde o punto de vista poboacional como do paciente individual.	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B10	C8 D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Ser capaz de aplicar os principios que rexen o uso racional e eficiente da *farmacoterapia.		C4	
Saber realizar pautas e indicacións saudables na poboación sa nas distintas etapas da vida, en función de idade e sexo.		B11 B15 B17	C8
Saber identificar as situacións de risco nutricional. Saber realizar intervencións nutricionais e establecer pautas e recomendacións na prevención ou tratamento da enfermidade.	A1 A2 A3 A4 A5	C6 C7 C8	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11

Contidos

Tema	
1F. Conceptos básicos farmacoloxía e fármacos, principios e mecanismos xerais de acción dos fármacos	1F.1 Orixe dos medicamentos. 1F.2 Ensaio clínico e produtos en fase de investigación. 1F.3 Fontes de información en farmacoloxía. Medicamento baseado na evidencia 1F.4 Consideracións bioéticas e económicas na farmacoterapia 1F.5 Farmacogenética e novas tendencias en farmacoloxía
2F. Farmacocinética e farmacodinamia dos medicamentos	2F.1 Farmacocinética dos medicamentos: Absorción, Distribución, Metabolismo. 2F.2 Eliminación. Implicacións clínicas. 2F.3 Fundamento da posoloxía e do réxime posolóxico. 2F.4 Farmacodinamia dos medicamentos: mecanismos de acción dos fármacos, unión a receptores.
3F. Farmacocinética dos medicamentos: Absorción, distribución, metabolismo, eliminación, implicacións clínicas.	3F.1 Principios xerais que rexen a absorción, distribución, metabolismo e eliminación dos medicamentos. 3F.2 Implicacións clínicas das alteracións na farmacocinética dos medicamentos
4F. Farmacodinamia dos medicamentos	4F.1 Principios xerais da farmacodinamia dos medicamentos 4F.2 Mecanismos de acción dos fármacos, unión aos receptores. 4F.3 Implicacións clínicas das alteracións da farmacodinamia dos medicamentos
5F. Fundamento da posoloxía e do réxime posolóxico	5F.1 Modelos compartimentales 5F.2 Modelos matemáticos adaptados á administración dunha dose única de fármaco. 5F.3 Administración repetida de fármacos. 5F.4 Expresión e manexo de concentracións en solucións de medicamentos 5F.5 Utilización de concentracións baseadas en molaridade e normalidade e ou seu significado biolóxico 5F.6 Cálculos posolóxicos 5F.7 Cálculos relativos á velocidade de administración de mesturas intravenosas

6F. Farmacoterapia en función dos problemas máis frecuentes	6F.1 Axentes antiinfecciosos inespecíficos: antisépticos. 6F.2 Antimicrobianos: Sulfonamidas, Quinolonas, Antibióticos beta-lactámicos, Macrólidos, Aminoglucósidos, Tetraciclinas, outros. 6F.3 Terapéutica das micosis. 6F.4 Terapéutica farmacolóxica da tuberculosis. 6F.5 Inmunoterapia: activa y pasiva. 6F.6 Terapéutica farmacolóxica dos desórdenes do crecemento celular. 6F.7 Medicamentos utilizados en Anestesia. 6F.8 Medicamentos de acción neuropsíquica. 6F.9 Medicamentos contra o dor. 6F.10 Medicamentos do sistema cardio vascular. 6F.11 Hemostáticos y anticoagulantes. 6F.12 Medicamentos de acción sobre o aparello respiratorio. 6F.13 Medicamentos de acción sobre o aparello dixestivo. 6F.14 Medicamentos de acción sobre o metabolismo. 6F.15 Medicamentos de acción sobre enfermidades endocrinas. 6F.16 Equilibrio hidroelectrolítico e solucións IV que o modifican 6F.17 Nutrición parenteral
7F. Efectos adversos dos medicamentos	7F.1 Tipos de reaccións adversas a medicamentos e mecanismos implicados. 7F.2 Sistemas de notificación. 7F.3 Prevención de erros de medicación.
1D. PARTE I: Nutrición e dietética: Desenvolvemento histórico da nutrición e da dietética, o concepto de nutrientes e enerxía	Conceptos: Alimento/Nutriente, Alimentación/Nutrición. Nutrientes: Clasificación, funcións, fontes alimentarias, inxesta recomendada. Carbohidratos. Proteínas. Graxas. Vitaminas e minerais. Auga e electrolitos
2D. PARTE II: Factores que determinan as necesidades enerxéticas, necesidades e recomendacións nutricionais.	Normas da dieta equilibrada en poboación sa Dixestión e absorción: fases, mecanismo, regulación do proceso Metabolismo e regulación de glucemia
3D. PARTE III: Estudio de los alimentos como fuente de energía y nutrientes.	Alimentos: Composición, conservación, etiquetado. Cereales, tubérculos, legumbres, frutas, verduras, hortalizas, lácteos, carnes, pescados, huevos, grasas, dulces, bebidas, alimentos funcionales, transxénicos
4D. PARTE IV: Modificacións que sofren vos alimentos cos procesados	Nutricionais Organolépticas Microbiolóxicas, etc.
5D. PARTE V: Estudo da alimentación das persoas sas nos distintos momentos do ciclo vital	Recomendacións da alimentación saudable segundo ciclo vital e actividade en: Lactante, preescolar, escolar e adolescente Embarazo e lactación Menopausa e envellecemento Deporte
6D. PARTE VI: Estudo da valoración do estado nutricional dos individuos	Valoración do estado nutricional nas diferentes idades e patoloxías Calculo das necesidades nutricionais segundo estado nutricional
7D. PARTE VII: Dietoterapia en función das patoloxías máis frecuentes	Obesidade, diabetes e desordenes alimentarios Patoloxías gastrointestinais Patoloxías cardiovasculares e renais Nutrición en situacións especiais: oncolóxicos, grandes queimados, neurolóxicos, etc. Nutrición enteral: vías, indicacións, tipos de formulas, administración e complicacións

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Lección maxistral	55	110	165
Resolución de problemas	5	19	24
Seminario	5	10	15
Estudo de casos	8	13	21

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

Descrición

Lección maxistral	Nas sesións maxistrais o profesor exporá, de maneira detallada e estruturada, os temas reflectidos no programa da materia. Suxerirase ao alumnado, en función das súas preferencias, que profunde naqueles aspectos do programa que máis lle interesaron, para o que deberá manexar a bibliografía adecuada. Aplicable a Farmacoloxía: realizarase unha proba escrita de tipo preguntas longas. Aplicable a Dietética: realizarase unha proba de tipo test
Resolución de problemas	Aplicable a Farmacoloxía: Analizaranse aspectos cuantitativos inherentes á Farmacoloxía, tales como manexo de concentracións, cálculos posolóxicos, aplicacións dos conceptos de mol e equivalente aos sistemas biolóxicos, cálculo de velocidade de infusión, etc. Realizarase unha proba escrita
Seminario	Trataranse temas que durante o curso tivesen un especial interese para o alumnado, buscando a participación dos mesmos (como complemento ás sesións maxistrais).
Estudo de casos	Aplicable a Dietética: Realizaranse fichas (como complemento da lección maxistral) de casos prácticos en grupos de traballo, onde os estudantes deben establecer unha pauta nutricional adecuada a cada situación, manexando a bibliografía correspondente. Realizarase unha proba escrita

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	.A atención personalizada ao alumno farase nos horarios establecidos para o efecto no plan docente da materia.
Estudo de casos	A atención personalizada ao alumno farase nos horarios establecidos para o efecto no plan docente da materia.

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Lección maxistral	Avaliarase mediante probas de resposta longa e/ou test. A cualificación será suspenso, aprobado, notable, sobresaliente ou M.H., co seu correspondente equivalencia numérica. A parte de farmacoloxía representa o 60% e a de dietética o 15%	74	
Resolución de problemas	Aplicable a Farmacoloxía: Realizarase unha proba na que se exporán dous problemas. A cualificación será apto ou non apto. Para superar a parte de Farmacoloxía será necesario alcanzar a cualificación de apto neste apartado.	1	
Seminario	Avaliable conxuntamente con proba correspondente a sesión maxistral. A parte de Farmacoloxía representa o 6,67% e a de Dietética o 3,33%	10	
Estudo de casos	Aplicable a Dietética: Realizarase un documento de recomendacións ao paciente dalgunha/as patoloxías tratadas nos grupos de traballo	15	

Otros comentarios sobre la Evaluación

Aplicable a Farmacoloxia

Para superar a parte de farmacoloxía o alumno deberá alcanzar a cualificación de apto no apartado de Resolución de problemas e/ou exercicios.

Aplicable a Dietética:

Para superar a parte de Dietética o alumno deberá alcanzar a cualificación de apto nos dous apartados: Probas tipo test e Estudo de casos/análises de situacións.

Los correos de los profesores son los siguientes: adolfo.paradela.carreiro@sergas.es flora.barreiro.perez@sergas.es La información relativa a la fecha del examen, hora y lugar se encuentra en la siguiente dirección web:
<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Castells Molina S, Hernández Pérez M., **Farmacología en enfermería**, 3ª,

Lorenzo P, Moreno A, Leza JC, Lizasoain I, Moro MA, **Velázquez. Farmacología Clínica**, 18,

Laurence L. Brunton, John S. Lazo, Keith L. Parker., **Goodman & Gilman. Las bases farmacológicas de la terapéutica**, 12,

Flórez J, **Farmacología humana**, 5,
 Michael Adams, Norman Holland, **Farmacología para enfermería**, 2,
 Base de datos del Consejo General de Colegios Oficiales de Farmacéuticos, <https://botplusweb.portalfarma.com/>,
 Vademecum, http://www.vademecum.es/medicamentos-a_1,
 Centro de Información online de Medicamentos de la AEMPS,
<http://www.aemps.gob.es/cima/fichasTecnicas.do?metodo=detalleForm>,
 Biblioteca Virtual del Sistema Sanitario Público Galego,
http://www.sergas.es/MostrarContidos_Portais.aspx?IdPaxina=60600&Idioma=es,
 EMA (European Medicines Agency),
http://www.ema.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/medicines/landing/epar_search.jsp&mid=WC0b01ac058001d124,
 Biblioteca Cochrane Plus, <http://www.update-software.com/clubplus/clubplus.asp>,
 Sitio web Fisterra, <http://www.fisterra.com/>,
 P. Cervera; J. Clapés; R. Rigolfas, **Alimentación y dietoterapia**, 4ª,
 Aranceta J, Serra L., **Guía de alimentos funcionales**,
 Botella F, **Apoyo Nutricional en el Paciente Oncológico**,
 Gómez L, Pinillos S, **Guía pediátrica para la administración de fármacos por sonda de alimentación (2008)**,
 Coordinación: Dra. Mercè Planas, **Valoración nutricional en el anciano. Recomendaciones prácticas de los expertos en geriatría y nutrición**,
 M León Sanz; S. Celaya Pérez, **Manual de Recomendaciones Nutricionales al Alta Hospitalaria**, 1ª,
 Estrategia NAOS. MSC, <http://www.naos.aesan.msssi.gob.es/>,
 Federación Española de Sociedades de Nutrición, Alimentación y Dietética, <http://www.fesnad.org/>,
 Fundación dieta Mediterránea, <http://dietamediterranea.com/>,
 Sociedad Española para el Estudio de la Obesidad, <http://www.seedo.es/>,
 Salud desde la Alimentación, <http://www.henufood.com/nutricion-salud/>,
 Asociación Española de Pediatría, <http://www.aeped.es/>,
 The European Food Information Council, <http://www.eufic.org/index/es/>,
 Sociedad de Nutrición y dietética de Galicia, <http://www.sonudiga.org/>,
 Confederación de consumidores y usuarios, <http://www.cecua.es/>,

Recomendación

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Enfermería clínica I/V52G140V01204

Ética e legislación/V52G140V01202

Introducción a enfermería clínica/V52G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica I				
Asignatura	Enfermería clínica I			
Código	V52G140V01204			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	2	1c
Lengua	Castelán			
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Álvarez Rodríguez, Teresa			
Profesorado	Álvarez Rodríguez, Teresa			
Correo-e	teresa.alvarez.rodriguez@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición general	A Enfermería Clínica I, pertence ao módulo de Ciencias da Enfermería. O estudo da Enfermería Clínica I céntrase na resposta do paciente adulto a alteracións reais ou potenciais na saúde, a variedade de necesidades asistenciais específicas de cada individuo convértea nunha área cambiante e desafiante da práctica de enfermmería. Para iso impártense coñecementos sobre patoloxía, valoración física, probas diagnósticas, tratamento combinado e datos relativos aos ensinos (proporcionadas ao paciente e familia) e as diferentes estratexias de actuación que o persoal de enfermmería pode adoptar dentro do marco da prevención, restablecemento ou adaptación no proceso de saúde/ enfermidade, para buscar con iso o maior nivel de independencia posible da persoa. Así mesmo impartiranse clases teórico-prácticas onde se ensinarán técnicas e procedementos que posteriormente, xunto co descrito anteriormente, deberán realizar nas prácticas asistenciais que desenvólvesen ao longo da súa formación. Con esta información o alumno será capaz de emitir diagnósticos de enfermmería e planificar intervencións específicas para cada paciente baseándonos no modelo conceptual de Virginia Henderson, os Padróns Funcionais de saúde de M. Gordon e a aplicación das taxonomías NANDA NIC NOC que se desenvolven en Fundamentos de Enfermería en primeiro curso. Ten gran importancia para o futuro profesional de enfermmería, xa que a profesión enfermeira debe entender cales son os valores, as necesidades e as expectativas cambiantes da sociedade e formarse para poder proporcionar uns coidados expertos e de óptima calidade.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico

D8	Aprendizaxe autonomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje			
Ser capaz de comprender os procesos que desencadenan as enfermidades no ámbito da patoloxía cirúrxica e médica.	A1 A2 A3 A4 A5	B7 B8	C28	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Ser capaz de diferenciar os mecanismos e os problemas derivados das patoloxías máis comúns dos diferentes aparatos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	A1 A2 A3 A4 A5	B7 B8	C28 C29	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha adecuada atención de enfermaría ás persoas con problemas médicos e cirúrxicos.	A1 A2 A3 A4 A5	B7 B8	C30 C32	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/o problemas causados por a enfermidade procurando priorizar, planificando cuidados e participando na avaliación do plan de cuidados.	A1 A2 A3 A4 A5	B7 B8	C29 C30 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Contidos

Tema	
I INTRODUCCIÓN Á ENFERMARÍA MÉDICO CIRÚRXICA.	☐ Pensamento crítico. ☐ Padróns funcionais de saúde. ☐ Aplicación de plans de cuidados.
II ATENCIÓN DE ENFERMARÍA NO PERIOPERATORIO.	Preoperatorio. ☐ Valoración inicial de Enfermaría. ☐ Estado nutricional. Balance hídrico. ☐ Factores de risco. ☐ Probas diagnósticas. ☐ Recollida de mostras. ☐ Medidas para previr a infección.

III TRASTORNOS DO EQUILIBRIO DE LÍQUIDOS E ACEDO-BASE.	O paciente con trastornos de desequilibrio hídrico ☐ O paciente con déficit de volume hídrico. ☐ O paciente con exceso de volume hídrico. ☐ Desequilibrio do Na. ☐ Desequilibrio do potasio. ☐ Desequilibrio do calcio e magnesio. ☐ Trastornos acidobásico.
IV O PACIENTE CON PROBLEMAS DE INTERCAMBIO GASEOSO.	IV a) Oxigenoterapia. O shock. - Tipos de shock: - Hipovolémico, obstructivo, distributivo, séptico, neurógeno, anafiláctico - Estadios ☐ Shock hipovolémico. - Fisiopatología. - Etiología. - Mecanismos compensadores. - Manifestacións clínicas. - Cuidados de enfermería - Efectos multiorgánicos IV b) Alteración a pacientes con problemas respiratorios. - Valoración da función respiratoria. - O paciente con infección da vía respiratoria superior. - O paciente con trastornos da ventilación. - O paciente con bronquite aguda. - O paciente con neumonía. - O paciente con tuberculose. Trastornos da pleura. - Derrame pleural. O paciente con neumotorax. - Drenaje torácica, cuidados de enfermería. - O paciente sometido a Ciruxía torácica.
V O PACIENTE CON ALTERACIÓN TEGUMENTARIAS.	Feridas ☐ Traumatismos e a súa clasificación. - Fisiopatoloxía da cicatrización ☐ Apósitos e curas. ☐ Úlceras por presión. - Medidas de prevención. - Valoración e tratamento. Atención a pacientes con problemas de queimaduras. - Clasificación: Localización, extensión, profundidade - Axente causal e determinación da gravidade - Valoración e cuidados de Enfermería. Atención a pacientes con trastornos da pel
VI PACIENTES CON ALTERACIÓN CIRCULATORIAS E HEMATOLÓXICAS.	Atención a pacientes con problemas hematolóxicos Alteracións na serie vermella. Anemias. Leucemias, cuidados de Enfermería. Transplante de medula. Pacientes con linfomas de Hodgkin e non Hodgkin. Catéter Hickman e reservorio subcutáneo. Administración de quimioterapia e manexo de citostáticos.
VII PACIENTES CON ALTERACIÓN CARDIOVASCULARES.	Atención a pacientes con problemas cardiovasculares. ☐ Angina de peito. - Valoración e cuidados de Enfermería ☐ Infarto de miocardio. ☐ Insuficiencia cardíaca, dereita e esquerda. ☐ Arritmias e bloqueos ☐ Enfermidades cardíacas inflamatorias e valvulares ☐ *Hipertensión ☐ Trastornos vasculares - Trastornos isquémicos arteriais agudos - Fenómeno de Reynaud ☐ Insuficiencia arterial e venosa. - Trombosis venosas, tromboflebitis superficial e trombosis profundas. - Diagnósticos, etiologías e planificación de resultados

Planificación			
	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Lección maxistral	55	65	120
Estudo de casos	8	42	50

Presentación	2	28	30
Prácticas de laboratorio	4	0	4
Tutoría en grupo	5	0	5
Probas de resposta curta	2	6	8
Exame de preguntas obxectivas	2	6	8

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora con participación das alumnas/vos
Estudo de casos	Actividades individuais/grupales enfocadas ao traballo sobre un tema específico, destinadas a fomentar o pensamento crítico e a reflexión que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar temas como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición de un tema relacionado ou complementario coa materia a impartir por o profesor. A aplicación desta técnica ha de ser presencial. Podense emplear diferentes ferramentas.
Prácticas de laboratorio	Realízanse na aula de simulación. están relacionadas cos contidos da materia expostos na clase.
Tutoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesor individuais ou en grupo para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Tutorías vía online, venres de 10:00 a 12:00 horas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Realízase mediante tutorías establecidas en lugar e hora , o email según o caso. Vía online os venres de 10:00 a 12:00 horas.
Lección maxistral	Realízase mediante tutorías establecidas en lugar e hora , o email según o caso. Vía online os venres de 10:00 a 12:00 horas.
Presentación	Realízase mediante tutorías establecidas en lugar e hora , o email según o caso. Vía online os venres de 10:00 a 12:00 horas.
Tutoría en grupo	Realízase mediante tutorías establecidas en lugar e hora , o email según o caso. Vía online os venres de 10:00 a 12:00 horas.

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Lección maxistral	Participación e asistencia: realízanse test relacionados coa materia exposta en clase e tense en conta a asistencia.	15	D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Estudo de casos	Avalíaranse os casos ben resoltos con criterios previamente establecidos.	10	A1 B7 C28 A2 B8 C29 A3 C30 A4 C32 A5 C33
Presentación	Valórase a exposición mediante unha rúbrica, en canto a contido, comunicación e resolución das preguntas que xurdan por parte de compañeiras/vos e profesora.	15	D1 D2 D3 D4
Probas de resposta curta	Valóranse as preguntas ben contestadas.	20	C28
Exame de preguntas obxectivas	Valóranse as preguntas ben contestadas, con desconto de unha por cada tres mal contestadas	40	C28

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para obter a nota final, hay que acadar a mitad da puntuación en cada una das probas.

As partes superadas gárdanse hasta Xullo.

A segunda oportunidade será igual a primeira.

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web:
<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Le Mone; Burke., **Pensamiento crítico en la asistencia del paciente. M.Q.E.**, 4ª, Volumen I y II año 2009, PEARSON, 2009

S. Suddarth, **Enfermería Médico Quirúrgica**, 10ª, Volumen I y II año 2009, Interamericana, 2009

Sandra F. Smith; Duell; Martín, **Técnicas de Enfermería Clínica . DE LAS TÉCNICAS BÁSICAS A LAS AVANZADAS**, 7ª , Volumen I y II año 2009, PEARSON, 2009

NANDA, **Diagnósticos enfermeros. Definición y clasificación**, 2014-17, Elsevier, 2014

Mccloskey y cols., **Clasificación de Intervenciones de Enfermería NIC**, 5ª edc. 2009, Mosby, 2009

Moorheard y cols, **Clasificación de resultados NOC**, 5ª edc 2009, Mosby, 2009

Johnson y cols, **Interrelaciones NANDA NOC NIC**, 2ª edc 2007, Mosby, 2009

Bibliosaude,

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Enfermería clínica II/V52G140V01205

Prácticas clínicas I/V52G140V01208

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Ética e lexislación/V52G140V01202

Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105

Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107

Introdución á enfermaría clínica/V52G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica II				
Asignatura	Enfermería clínica II			
Código	V52G140V01205			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	OB	2	2c
Lengua	Castelán			
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Vázquez Gallardo, Rafael			
Profesorado	Vázquez Gallardo, Rafael			
Correo-e	rafael.vazquez.gallardo@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición general	O obxectivo da materia é que o alumno adquira coñecementos básicos sobre as principais patoloxías do temario (relacionadas cos problemas dixestivos, función musculoesquelética, inmunitarios, neurolóxicos, visuais e auditivos. As patoloxías estudaranse desde o punto de vista enfermeiro, introducindo os diagnósticos de enfermaría que correspondan en cada caso cos seus principais coidados			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostraren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje

Ser capaz de deseñar coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello dixectivo, locomotor, órganos dos sentidos, sistema nervioso e inmunitario.	A1	B7	C28	
	A2	B8	C29	
	A3		C30	
	A4			
	A5			
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas		B7	C31	D1
		B8	C32	D2
			C33	D3
				D4
				D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas das patoloxías estudadas		B7		
		B8		

Contidos

Tema	
1. O paciente con problemas dixestivos	- Fisiopatoloxía do aparello dixectivo - Valoración do paciente con problemas dixestivos - Alteracións da cavidade oral - Alteracións do esófago - Coidados de enfermaría ao paciente con trastornos orais e esofágicos - Alteracións na cavidade gástrica - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos gástricos - Alteracións intestinais - Coidados a pacientes con trastornos intestinais - Alteracións do fígado e das vías biliares - Coidados a pacientes con trastornos hepatobiliares - Alteracións pancreáticas - Coidados a pacientes con trastornos pancreáticos
2. O paciente con enfermidades do aparello locomotor e enfermidades sistémicas	- Fisiopatoloxía do sistema musculoesquelético - Valoración do paciente - Alteracións articulares - Coidados de enfermaría a pacientes con problemas articulares, osteoporoses e osteomielitis - Lesións do membro superior e cintura escapular - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos do membro superior e cintura escapular - Lesións do membro inferior e cintura pélvica - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos do membro inferior e cintura pélvica - Alteracións osteoarticulares que requiren cirurxía - Coidados na cirurxía osteoarticular - Esclerodermia e outras enfermidades do tecido conxuntivo - ELES. Miopatía inflamatorias. Amiloidosis
3. O paciente con problemas nos órganos dos sentidos	- Fisiopatoloxía do órgano da visión - Valoración do paciente con alteracións oftalmolóxicas - Problemas inflamatorios e infeccións oftalmolóxicas - Alteracións oftalmolóxicas que requiren cirurxía - Coidados de enfermaría nos problemas e cirurxía oftalmolóxica - Fisiopatoloxía de nariz, garganta e ouvido - Valoración e problemas xerais de pacientes con alteracións ORL - Coidados de enfermaría en pacientes con problemas e cirurxía ORL - Coidados de enfermaría nas urxencias ORL

4. O paciente con problemas neurolóxicos	- Fisiopatoloxía do sistema neurolóxico - Valoración do paciente con alteracións neurolóxicas - Cefalea - Alteracións do nivel de conciencia - Valoración do paciente inconsciente - Convulsións - Accidente cerebro-vascular - Trastornos neuromusculares. Enfermedades desmielinizantes - Infeccións do SNC - Polineuropatías e mononeuropatías - Enfermedades dos nervios craniais - Tumores do sistema nervioso - Demencia
Coidados de enfermaría do paciente con problemas neurolóxicos	
5. O paciente con problemas inmunitarios	- Bioloxía dos linfocitos B e T - HLA e enfermidade - Mecanismo de posta en marcha da resposta inmunitaria - Reaccións inflamatorias de hipersensibilidade - Autoinmunidade - Inmunodeficiencias - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos inmunitarios
6. O paciente diabético	- Fisiopatoloxía e tipos de diabetes - Complicacións - Coidados de enfermaría

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Lección maxistral	40	80	120
Obradoiro	2	2	4
Seminario	8	14	22
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Probas de resposta curta	2	0	2

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	personalizada e mediante email

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Lección maxistral	Asistencia e participación nas clases magistrais	10	
Obradoiro	Asistencia e actitude	5	
Seminario	Asistencia e presentación de traballos relacionados	5	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	20	
Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	60	

Otros comentarios sobre la Evaluación

Avaliación de Xullo: Gardaránse as notas correspondentes a asistencia, obradoiros e seminarios. Faráse una proba de resposta curta que suporá o 80 % da nota final. A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: <http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Lemone, **Enfermería Médico-Quirúrgica**, 4ª,

Harrison, **Principios de Medicina Interna**, 19ª,

Swearingen, **Manual de enfermería Médico-Quirúrgica**, 6ª,

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Prácticas clínicas I/V52G140V01208

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Enfermería comunitaria II/V52G140V01206

Xestión de enfermaría/V52G140V01207

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103

Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107

Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Introducción á enfermaría clínica/V52G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria II				
Asignatura	Enfermería comunitaria II			
Código	V52G140V01206			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	2	2c
Lengua	Castelán			
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	del Campo Pérez, Victor			
Profesorado	del Campo Pérez, Victor López Martínez, José Ramón			
Correo-e	victor.delcampo.perez@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición general	O estudo desta materia permite adquirir os coñecementos sobre Epidemioloxía de enfermidades transmisibles e prevención *enf. crónicas, así como os principios de promoción e prevención da saúde			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saúde
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar uncoidado integral de enfermaría ao individuo, a familia e a comunidade
C21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional ha de desenvolver nun Equipo de Atención Primaria de Saúde
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade

C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos poboacionais, identificando as posibles causas de problemas de saúde
C27	Formar e informar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje			
Ser capaz de identificar as necesidades de saúde das poboacións e grupos de interese en saúde pública	A1	B1	C19	D1
	A2	B2	C20	D2
	A3	B4	C21	D3
	A4	B6	C24	D4
	A5	B8		D5
		B9		D6
		B10		D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Saber aplicar *intervencións de formación para a saúde para contribuír a resolver problemas de saúde colectivos		B3	C22	D1
		B5	C23	D2
		B9	C25	D3
		B11	C27	D4
		B15		D5
		B16		D6
		B17		D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Ser capaz de realizar enquisas epidemiolóxicas e resolver estudos epidemiolóxicos de brotes de enfermidades ou situacións desfavorables en relación coa saúde	A1	B3	C23	D1
		B6	C26	D2
		B8		D3
		B11		D4
				D5

Contidos

Tema	
Epidemioloxía das enfermidades transmisibles:	Concepto de enfermidade transmisible e infecciosa, enfermidades emerxentes. -Enfermidades transmisibles por vía aérea, dixestiva, por contacto, por zoonosis, enfermidades vectoriais, infeccións nosocomiais, boletíns epidemiolóxicos. Brotes epidémicos.
Epidemioloxía e prevención das enfermidades cónicas:	Estratexias de prevención. As enfermidades cardiovasculares. O cancro. Actividade física e saúde. Alimentación e saúde pública. Epidemioloxía e prevención da obesidade. Epidemioloxía e prevención dos accidentes. Saúde laboral.
Conceptos xerais e bases da Educación para a Saúde:	-O proceso ensino/aprendizaxe. A Educación como proceso *comunicativo. -Enfoques e modelos de EPS. -Planificación de programas e/ou actividades de EPS. -Métodos e medios de EPS. -EPS en grupos, dinámica de grupos. -Enfermaría *transcultural.

Principios xerais da Atención Primaria e Promoción da Saúde:

-Marco xeral da Atención Primaria. Antecedentes históricos. Marco legal. Reforma da Atención Primaria na Comunidade Autónoma de Galicia. O futuro da Atención Primaria.
 -Organización e funcionamento da Atención Primaria. O Equipo de Atención Primaria. Funcións e actividades de enfermaría dentro do equipo de Atención Primaria.
 -A consulta de enfermaría. Tipos e organización da consulta. Entrevista clínica. Axenda de enfermaría.
 -A Visita Domiciliaria. Etapas. Intervención familiar. Atención domiciliaria a pacientes inmovilizados e *teminales. Coidadores informais. A enfermaría de ligazón.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Seminario	16	9	25
Titoría en grupo	12	9	21
Lección maxistral	66	104	170
Exame de preguntas obxectivas	9	0	9

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Atención personalizada co profesor ou mediante email
Seminario	Atención personalizada
Titoría en grupo	Atención en grupo

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.	30	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	70	

Otros comentarios sobre la Evaluación

Proba de avaliación de resposta múltiple (tipo test) que se complementa coa valoración de seminarios previa.

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web:

<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Piédrola Gil, **Medicina Preventiva y Salud Pública**, 12ª Edición, 2016

Araceli García Suso, **Enfermería Comunitaria. Bases teóricas.**, 1ª Edición,

Hernández. Aguado. Gil. Delgado. Bolmar, **Manual de Epidemiología y Salud Pública. Para licenciatura y Diplomaturas en Ciencias de la salud.**, 1ª Edición,

Enrique Ramos Calero, **Enfermería Comunitaria. Métodos y Técnicas**, 1ª Edición,

Martin Zurro, **Atención familiar y salud comunitaria**, 1ª Edición, Elsevier, 2011

José Ramón Martínez Rafael del Pino, **Manual práctico de enfermería comunitaria**, 1ª Edición, Elsevier, 2013

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Xestión de enfermaría/V52G140V01207

Asignaturas que se recomenda haber cursado previamente

Enfermaría comunitaria I/V52G140V01104

Estatística: Estatística/V52G140V01106

Fundamentos de enfermaría/V52G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión de enfermaría				
Asignatura	Xestión de enfermaría			
Código	V52G140V01207			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	OB	2	2c
Lengua	Castelán			
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Álvarez Aragón, Francisco José			
Profesorado	Álvarez Aragón, Francisco José			
Correo-e	gestion.eue@gmail.com			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición general	O propósito fundamental desta materia consiste en proporcionar aos futuros enfermeiros a formación necesaria que lles permita desenvolver actividades de xestión e administración nos servizos de saúde e utilizar os recursos con criterios de eficiencia. Identificar as características da xestión que se realiza como membro dunha empresa de saúde, sendo capaz de identificar e coñecer o produto sanitario, así como a carteira de servizos, o método de resolución de problemas e de toma de decisións, analizar os compoñentes dos procesos e describilos, explicar o concepto de calidade e seguridade así como as súas repercusións nunha empresa de servizos sanitarios, promovendo a avaliación da súa actividade e orientando as súas accións en función de obxectivos			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles
B15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados
C47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje

Ser capaz de aplicar a política de calidade asistencial e avaliacion da calidade dos servizos de enfermaria

A1 B12 C46 D1
A2 B13 C47 D2
A3 B15 D3
A4 D4
A5 D5
D6
D7
D8
D9
D10
D11

Nova

B13 C46 D1
B15 D2
D3
D4
D5
D7
D8

Contidos

Tema

1. Proceso administrativo en los servicios de salud	- Introducción a la gestión de los Servicios de Enfermería. - Teorías administrativas clásicas. - Teorías administrativas de las Relaciones Humanas y Teorías Modernas. - El Proceso Administrativo: Etapas
2. Análisis de los entornos sanitarios	- Introducción a los sistemas de salud. - Tipos y clasificación de los sistemas de salud.
3. Políticas sanitarias: Central y autonómicas	- Sistema Nacional de Salud. - Sistema de Salud en Galicia
4. Políticas sanitarias mas significativas a nivel mundial	- Principales Sistemas de Salud en el mundo - Utilidad de los elementos teóricos y metodológicos de la disciplina enfermera en la gestión
5. Gestión de servicios de enfermería: Características y procesos	- Gestión, Administración y Enfermería - La administración y el cuidado enfermero - La gestión por procesos en los servicios de enfermería - Dirección y Liderazgo en la Gestión
6. Concepto de calidad y seguridad	- Calidad en la atención sanitaria - La investigación científica como estrategia para garantizar la calidad
7. Política de calidad asistencial y evaluación de la calidad de los servicios de enfermería	- Garantía de calidad de los cuidados enfermeros - Indicadores de calidad - Evaluación y control

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Lección maxistral	30	40	70
Seminario	10	20	30
Presentación	10	20	30
Exame de preguntas obxectivas	1	4	5
Traballo	0	15	15

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

Pruebas Descrición

Traballo Faranse tutorías individualizadas vía e-mail ou presenciais cando sexa necesario. Faranse atencións individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Lección maxistral	Asistencia as exposicións por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.	20	
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	10	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40	
Traballo	El alumno elaborará una serie de trabajos en relación con el temario. Se evalúa mediante la valoración de la comunicación, del contenido y de como respondan a las preguntas que le hagan sus compañeros y el profesor.	30	

Otros comentarios sobre la Evaluación

Igual que la primera. En la segunda oportunidad deberá superar la parte pendiente de la primera. La asistencia se puntuará sólo en la primera.

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web:

<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Mompart MP. y Durán M., **Administración y Gestión.**, 2001,

Ayuso D. y Grande R.F., **La gestión de enfermería y los servicios generales en las organizaciones sanitarias**, 2006,

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Enfermería clínica II/V52G140V01205

Enfermería comunitaria II/V52G140V01206

Prácticas clínicas I/V52G140V01208

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas I				
Asignatura	Prácticas clínicas I			
Código	V52G140V01208			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	2	2c
Lengua	Castelán			
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Álvarez Rodríguez, Teresa			
Profesorado	Álvarez Rodríguez, Teresa			
Correo-e	teresa.alvarez.rodriguez@sergas.es			
Web	http://http://direceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición general	Esta materia achegará os coñecementos, habilidades e destrezas necesarias para o manexo das intervencións e actividades, relacionadas cos coidados, que se corresponden en xeral coas necesidades básicas do ser humano e as súas posibles alteracións e especificamente cos coidados relacionados coa atención que presta a enfermeira en determinadas situacións de saúde/enfermidade: - Atención de enfermaría ás persoas sometidas a intervención cirúrxica. - Atención de enfermaría ás persoas con trastornos da función respiratoria, renal e urinaria, endócrina e metabólica, dixestiva, cardiovascular, neurolóxicas, con trastornos da función muscular e esquelética e con alteracións da función cognitiva/perceptiva.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B7	Saber comprender, sen prexuízos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial

B18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidade e avanzada e/ou terminal
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación en os coidados de saúde
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grado de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que sexa garante da dignidade e confidencialidade	A1	B1	C4	D1
	A2	B3	C8	D2
	A3	B4	C11	D3
	A4	B7	C17	D4
	A5	B8	C18	D5
		B9	C29	D6
		B10	C31	D7
		B11	C33	D8
		B12	C49	D9
		B13		D10
		B14		D11
		B15		
		B16		
		B17		
		B18		

Contidos

Tema	
I. Preparación e administración de medicacións.	I. 1 Preparación e administración de medicacións IM., IV., sb., I. 2 Purgado de sueros e canalización venosa.
II. Recollida de mostras	II. 1 Mostras de sangue. II. 2 Gasometría arterial
III. Control da infección	III. 1 Asepsia, hixiene de mans. III. 2 Posta e retirada de luvas estériles
IV. Coidado da ferida e apósitos.	IV. 1 Coidados da ferida. IV. 2 Cambio de apósito. IV. 3 Retirada de puntos e grapas.
V. Sondaxes	V. 1 Sondaxe vesical. V. 2 Sondaxe nasogástrico.

VI. Aspiración.

VI. 1 Aspiración orotraqueal.

VI. 2 Coidados da traqueostomía.

VII. GACELA e SILICON

VII. 1 Planificación de coidados con programa GACELA.

VII. 2 Administración de medicación con programa SILICON.

VIII. Riscos Laborais.

VIII. 1 Como previr e actuar ante riscos de obxectos punzantes e riscos biolóxicos.

IX. Mecánica corporal

IX. 1 Mobilización e xiros de pacientes con diferentes problemas.

X. Vendaxes.

X. 1 Vendaxes básicos: circular, en espiga, en oito.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Prácticas clínicas	190	9	199
Prácticas de laboratorio	22	0	22
Observación sistemática	2	0	2
Informe de prácticas externas	0	2	2

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas clínicas	Realízanse nas Unidades asistenciais Médicas e Cirúrxicas. en forma de rotatorio clínico independente, permiten incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación asistencial, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes da Enfermaría, baseados en principios e valores, asociados ás competencias descritas que conforman o Título.
Prácticas de laboratorio	Realízanse na aula de simulación logo de repaso de conceptos ou dúbidas/suxestións formuladas, con posterior demostración por parte da profesora da técnica a desenvolver e repetición das alumnas/vos ata lle realización correcta da técnica/procedemento que corresponda. Realízanse talleres de: - GACELA, SILICON, se llevan a cabo na aula de ordenadores. - Mobilización de pacientes. - Vendaxes sinxelas. - Prevención de riscos laborais.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Realizarase mediante tutorías na aula de simulación ou ben por email.
Prácticas clínicas	Realizarase na Unidade donde esta realizando as prácticas clínicas ou ben por email.

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Prácticas clínicas	Informe da supervisora da Unidade onde realizan as prácticas, ao rematar a rotación, con asesoramento das enfermeiras que as tutelaron, mediante observación e cubrición dun informe achegado pola profesora.	25	B1 C4 B3 C8 B4 C11 B7 C17 B8 C18 B9 C29 B10 C31 B11 C33 B12 C49 B13 B14 B15 B16 B17 B18
Prácticas de laboratorio	Avaliación por observación, na simulación de procedementos/tecnicas, e cubrición dun informe por a profesora da materia.	20	A1 B3 C31 A2 A3 A4 A5

Observación sistemática	Observacións recollidas nun caderno, por a profesora da materia, nas visitas as Unidades, para valoración das prácticas clínicas	25	C4 C8 C11 C17 C18 C29 C31 C33 C49
Informe de prácticas externas	Avaliaranse os casos ben resoltos, a estrutura, presentación no caderno que se entregará ao finalizar a rotación polas unidades Médicas e Cirúrxicas. Informe de auto avaliación que realiza o alumno ao longo das rotacións nas unidades correspondentes.	30	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Otros comentarios sobre la Evaluación

A avaliación de Xullo será continuidade pra acadar as competencias non conseguidas en Xuño.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Jamieson. Whyte. Mc. Call., **Procedimientos de enfermería clínica**, 2008 5ª,
Mccloskey y cols, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería NIC**, 2009 5ª,
Moorheard y cols, **Clasificación de resultados NOC**, 2009 5ª,
Johnson y cols, **Interrelaciones NANDA NOC NIC**, 2007 2ª,
SandraF., **De las técnicas básicas a las avanzadas**, 2009 7ª,
NANDA, **Diagnósticos enfermeros Definición y Clasificación**, 2014,
Bibliosaude,

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Enfermería clínica II/V52G140V01205
Prácticas clínicas II/V52G140V01303

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Ética e lexislación/V52G140V01202
Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Estatística: Estadística/V52G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Fundamentos de enfermería/V52G140V01107
Enfermería clínica I/V52G140V01204
Introducción á enfermería clínica/V52G140V01201